herpy

GRODOR

Baron's Mantella

Mantella baroni

En liten, dagaktiv groda från de östra skogarna på Madagaskar, svart med orange och svarta tigerränder på bakbenen och ljusgröna fläckar vid extremiteterna. *Mantella baroni* blir omkring 3 cm, är en av de största i släktet och lever av myror och andra små leddjur. Den är lätt att hålla när terrariet står svalt, men tål inte värme.

Familj: Mantellidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**2-3 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Regnskog och bergsskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Nybörjare**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 45 × 30 cm** L × B × H för 4 vuxna djur
Temperatur, dag	**21-24 °C**
Temperatur, natt	**16-18 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**I grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodyngel i vatten**
Äggläggning	**På marken**
Könsmogen	**12-18 mån.**
Ägg per läggning	**50-130**
Kläckning	**3-12 dagar**
Larvtid	**42-56 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och färdigfoder**
Yngelvård	**Ingen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Mantella baroni är en liten, kraftigt tecknad groda med svart rygg och starkt färgade lemmar. Frambenen och låren är gula till grönaktiga, och färgen fortsätter upp längs sidorna i en stor, rund fläck. Bakbenen är orange med oregelbundna svarta ränder som påminner om tigerpäls, och över ögonen löper en ljus linje från nosen. Färgerna varierar mycket från djur till djur, från ljusgrönt till starkt orange och gult på frambenen. Det är en varningsdräkt: grodan är giftig för rovdjur.

Arten blir omkring 3 cm från nos till kloak och är en av de största i släktet. Honorna är något större och mycket knubbigare än hanarna. Honorna blir 23-34 mm och hanarna 24-32 mm, och skillnaden blir tydlig när djuren är 10-12 månader gamla. Arten beskrevs 1888 och är uppkallad efter den engelske botanikern och missionären Richard Baron, som samlade in den på

Madagaskar. Ett äldre namn är *Phrynomantis maculatus*.

M. baroni förväxlas lätt med *M. madagascariensis*, som har nästan samma teckning. Den säkraste skillnaden är strupen: *M. madagascariensis* har en himmelsblå, hästskoformad teckning, medan *M. baroni* har en enda fläck på hakan eller en helt svart strupe. Hos *M. baroni* stannar dessutom det röda på bakbenen vid leden, medan det hos *M. madagascariensis* går hela vägen genom låret. Djur i handeln är därför ofta ihopblandade, och *M. cowanii* och *M. pulchra* tas också ibland för den.

Grodorna tar upp gifter (alkaloider) från de myror och kvalster de äter och tillverkar dem inte själva. Giftigheten varierar med födan och platsen. Giftet är inte särskilt farligt för människor, men kontakt bör undvikas, och händerna tvättas efter all kontakt med djur eller terrarium. Hos djur som matas med odlade foderdjur verkar giftet försvinna med tiden. Den genomsnittliga livslängden är inte dokumenterad, men vildfångade djur har levt över 5 år i fångenskap, och arten kan sannolikt bli en del äldre.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Mantella baroni finns bara på Madagaskar, där hela släktet är hemmahörande. Utbredningen är förhållandevis stor och avlång i östra centrala Madagaskar, inåt landet från ostkusten, från Fierenana i norr till Andringitra-massivet i söder. Ranomafana nationalpark ligger i området.

Arten är upptagen som inte hotad på IUCN:s rödlista, eftersom utbredningen är stor, men beståndets utveckling är i själva verket okänd. Skogarna pressas av röjning för jordbruk, timmeravverkning och bebyggelse. Arten står på CITES bilaga II.

> **Naturlig utbredning:** Madagaskar.

LIVSMILJÖ

Grodan lever på skogsbotten i fuktig tropisk och subtropisk skog, både i låglandet och i bergsskog, oftast på 600-1.200 meters höjd, och den ses också i störd skog och längs vattendrag. Den håller sig bland lövlager, sten och mossa och är aktiv på dagen.

Året är delat i en regntid och en svalare torrtid. Släktet är mest aktivt under den blötaste perioden från december till februari, när hanarna kväker högljutt för att försvara revir och honorna äter sig feta på myror, kvalster och andra små leddjur. När regnet upphör och de svalare, torra månaderna kommer blir djuren mindre synliga och lever dolda i lövlagret. Äggen läggs på land nära vatten, och kraftigt regn sköljer de utvecklade grodynglen ut i vattnet. Dag och natt är förhållandevis svala, och det ska terrariet efterlikna.

Skötsel

TERRARIET

Ett par kan hållas i ett terrarium på omkring 40 liter. Fyra vuxna djur behöver ett terrarium på minst 45 × 45 × 30 cm, och fler djur kräver mer golvyta. Grodan lever på marken, så golvytan är viktigare än höjden, och 30 cm i höjd räcker. Utanför lekperioden är djuren i stort sett fredliga mot varandra, men hanarna försvarar revir, och vuxna honor kan bråka under lekperioden, så välj hellre ett större än ett mindre terrarium med många synbarriärer.

En enkel inredning är en botten av vått sphagnum eller en tunn fuktig jordblandning, några bitar korkbark, konstgjorda eller levande växter och en liten, låg vattenskål. Är botten fuktigt hushållspapper måste det bytas ofta, ibland dagligen. För ett levande terrarium läggs först ett dräneringslager av grus eller lecakulor, sedan ett nät och därpå flera centimeter jord och löv. Använd inte vanlig trädgårdsjord med gödsel, och skölj växterna grundligt från bekämpningsmedel. Ge många gömslen i form av bark, drivved eller halva krukor, så att alla djur kan dra sig tillbaka. Locket måste sitta tätt nog för att hålla kvar fukten, men en del av det ska vara nät, så att luften inte står stilla.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Mantella baroni trivs vid vanlig rumstemperatur, 21-24 °C på dagen, och på natten får temperaturen sjunka till 16-18 °C. Arten stressas lätt av temperaturer över 27 °C, och värme ska undvikas till varje pris: i släktet kan över 27 °C snabbt bli dödligt. Nattemperaturen är inte dokumenterad för själva arten, utan lånad från *M. aurantiaca*.

De flesta vardagsrum är lämpliga hela året, men en fönsterbräda i söderläge är det inte. Se upp med lampor över terrariet, särskilt om det finns levande växter: använd LED eller annat ljus som inte värmer. Mät temperaturen med en digital termometer i djurens höjd. Beskrivningen av regntid och torrtid i naturen talar för en svalare och något torrare period under några månader, men en egentlig vintervila är inte dokumenterad för arten.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Arten tål ett brett spann av luftfuktighet, men trivs bäst vid 60-70 % till vardags och upp till 80 % under lektiden. Spruta terrariet dagligen med avkalkat vatten, kraftigt i varmt väder och något mindre när det är kallt. Botten ska vara fuktig, men inte vattenfylld. Sätt gärna glas eller plast över delar av nätlocket för att hålla kvar fukten, och se till att en del av luften ändå kan röra sig.

Några månader med torrare förhållanden följda av kraftig sprutning utlöser lekbeteende (se Parning). Om luften blir för torr under längre tid torkar huden ut, och djuren tappar i vikt. Den låga vattenskålen säkerställer att grodorna inte torkar ut när luften är torrare.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Ställ in en låg vattenskål i terrariet och låt den alltid vara fylld. Grodorna är dåliga simmare, så skålen ska vara så låg att de lätt kan ta sig upp, och den får inte ta upp mycket av botten. Djupet är inte dokumenterat för själva arten, men högst ett par centimeter är gott och väl.

Amfibier tar upp vatten och ämnen genom huden, så använd bara regnvatten, osmosvatten med tillsatta mineraler eller kranvatten som behandlats mot klor, kloramin och tungmetaller. Byt vattnet varje dag eller varannan dag och skrubba skålen ren när det finns beläggning. Använd inga rengöringsmedel.

LJUS OCH UVB

Något UVB-behov är inte dokumenterat hos arten. Den är dock aktiv i delvis solljus i naturen, så ett svagt UVB-ljus (Ferguson-zon 1) är sannolikt en fördel när det finns skugga och växter, så att djuren kan välja. Ljus till växterna ska inte ge värme. Ha ljuset tänt 10-12 timmar om dagen och låt det vara mörkt på natten.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Grodan är en ivrig jägare och kan som vuxen äta större bytesdjur än de flesta andra arter i släktet. I naturen lever den mest av myror och av skalbaggar, spindlar och kvalster. I terrariet matas den med små leddjur, och de flesta tar gärna foder på upp till ca 6 mm: syrsor på 3-6 mm, hoppstjärtar, gråsuggor, små larver av svart vapenfluga, odlade vinglösa bananflugor, bladlöss, små kackerlackslarver, termiter och larver av rismjölbaggar. Mycket små vaxmalslarver kan användas som omväxling. Variation förebygger brister.

Ge 5-15 foderdjur per groda varannan dag, eller små portioner dagligen, och justera efter hur tjocka djuren är. I svalt väder räcker en utfodring i veckan. Sprid fodret på flera ställen, annars jagas svaga hanar bort från maten av de starka. Pudra foderdjuren med ett bra kalk- och vitaminpulver vid varannan eller var tredje utfodring, och vid varje utfodring till ungar. Mängderna är lånade från släktskapsnära arter. Bananflugor och nykläckta syrsor säljs sällan i vanliga djuraffärer, så de bör odlas själv eller beställas från en stor leverantör.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Mantella baroni är dagaktiv och kan ses patrullera i sitt revir och jaga mat större delen av dagen. Hanarna kväker med korta, enkla klick under dagtid för att försvara området och locka honor, och de kan brottas med varandra. Djuren hålls bäst i en liten grupp med många gömställen och gott om plats.

Grodor bör så långt möjligt inte hanteras. Huden är ömtålig och tar upp ämnen från händerna, och djuren är giftiga för rovdjur. Om en groda måste flyttas, till exempel vid rengöring, använd en liten, ren plastbehållare och rör den inte med torra händer. Nyinköpta, vildfångade djur är ofta avmagrade och har parasiter, så de ska gå i karantän i flera veckor eller månader i ett enkelt terrarium. Välj helst uppfödda djur.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna är mindre och smalare än honorna och kännas igen på sitt läte. Honorna blir omkring en femtedel större och mycket knubbigare, och skillnaden syns efter ca 10-12 månader. Könsmognad förmodas inträda vid omkring 12-18 månader, men åldern är inte dokumenterad för själva arten. En grupp på sju eller fler djur med fler hanar än honor leker lättast.

Det säkraste sättet att få båda könen är att köpa en liten grupp ungar och låta dem växa upp tillsammans.

PARNING

Parningen följer regntiden, och i naturen kväker hanarna mest under den blötaste delen av året. Avel i fångenskap kräver tålamod och en konstgjord torrtid: sprutningen och fodret halveras i 3-4 månader, medan det hela tiden står rent vatten i en låg skål. Därefter följer omkring sex månader med daglig sprutning och rikligt med foder. Torrtiden kan vara en belastning, så håll ögonen på djurens vikt och avbryt den om några ser dåliga ut.

Inom några dagar efter att sprutningen har ökats börjar hanarna kväka, och honor som är redo sväller av ägg.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Honan lägger äggen på land, i fuktiga fördjupningar eller sprickor nära vatten. En äggläggning kan innehålla mer än 50 och upp till ca 130 ägg. Ofta är bara en del av äggen befruktade, och ibland inga alls. Äggen är inte pigmenterade.

Äggen tas upp och läggs på fuktig sphagnum i en sluten behållare. När små, vitgrå grodyngel kan ses vrida sig i gelén hälls vatten på, så att äggklumpen översvämmas och grodynglen simmar fritt. Efter ett par dagar flyttas de med en pipett till ett inkört akvarium med svampfilter. Det finns ingen yngelvård. De första dagarna lever grodynglen av gulan. Därefter matas de dagligen eller varannan dag med alger som spirulina och chlorella, fiskflingor, röda mygglarver och dafnier. Föd upp dem tillsammans i stora plastbehållare med en tuss javamossa eller en bit pothos, som ger skydd och håller vattnet rent. De första veckorna ska vattnet vara 3-5 cm djupt, senare upp till ca 10 cm. Vid omkring 23 °C äter grodynglen ivrigt. Vattentemperaturen ska ligga på 18-26 °C utan stora svängningar, och vattnet ska vara behandlat mot klor och tungmetaller. Mata inte för mycket, eftersom vattnet då blir dåligt.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

METAMORFOS

Grodynglen är redo att lämna ägget ca 3-12 dagar efter äggläggningen, och tidpunkten är lånad från släktskapsnära arter. Vid omkring 23 °C får de ben efter 6-8 veckor (42-56 dagar) och börjar lämna vattnet. Grodyngel från samma kull utvecklas i olika takt, och i svalare vatten tar det längre tid.

När frambenen visar sig flyttas grodynglet till en behållare med högst 1 cm vatten och ett tätslutande lock. Så snart svansen håller på att tas upp flyttas den lilla grodan till ett landterrarium med fuktigt hushållspapper, och med ett gömställe av till exempel ett pothosblad, ett torrt ekblad eller en hopskrynklad fuktig servett.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nyligen förvandlade grodorna är mycket små (hos *M. aurantiaca* 7-10 mm) och ska ha gott om små leddjur. De första veckorna lever de mest av nykläckta hoppstjärtar, och vid 2-3 månaders ålder mäter de omkring 13 mm och tar små bananflugor och syrsor på 3 mm. Bananflugor och nykläckta syrsor tas av de flesta, men är för stora för de minsta, som får hoppstjärtar, bladlöss eller en tuss fuktig kompost från trädgården med små djur. Håll dem enskilt i små behållare eller i grupper på två till fem i behållare på ca 13 × 13 × 8 cm. Ge alltid lite foder och pudra det med kalk och vitaminer vid varje utfodring.

När de är 2-3 månader gamla kan de flyttas till ett större terrarium med mossa eller jord, bark och växter. De unga djuren sköts som de vuxna. De fullt utvecklade färgerna kommer typiskt efter 3-8 månader.

Hälsa och vanliga misstag

I fångenskap är *Mantella baroni* känslig för värme och torka, och de flesta problem kommer av fel klimat eller foder. De typiska felen är:

- För hög temperatur. Över 27 °C ger stress och dålig aptit och kan snabbt döda djuren. Håll dagstemperaturen på 21-24 °C.
- För torr luft eller för sällan sprutning, som torkar ut huden. Djuren går ned i vikt.

- Brist på kalk och vitaminer, eftersom foderdjuren inte pudras. Det ger dålig tillväxt och sneda ben.
- Svaga djur som jagas bort från maten av de starka hanarna. Mata på flera ställen och dela på djuren om några är illa mobbade.
- Smutsig botten och stillastående luft, som ger bakterier och svamp. Byt botten och rengör vattenskålen regelbundet.
- Vildfångade djur, som ofta kommer magra och med parasiter. Karantän och veterinär är nödvändigt.

Ett friskt djur har klara ögon och en fyllig kropp och är aktivt på dagen. Sök en veterinär med kunskap om amfibier om djuret går ned i vikt, inte äter på flera veckor eller har sår eller svullnader.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.